

מנחה:

התפילה – בשעה מאוחרת יחסית⁴⁷.
 וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת
 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי
 הוא המפטיר, ואין אומרים חצי קדיש לאחר
 הקריאה. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו" (ישעיה
 נה,ו – נו,ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד
 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש.
 גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא
 חתימה, ומסיים "כי אתה שומע...", ואם שכח
 (וכבר אמר ה' של סיום הברכה), אומר בלא
 חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'היו לרצון'

האחרון. הש"ץ אומר 'עננו' כבשחרית (ראה
 לעיל), בברכה בפני עצמה בין 'גואל ישראל'
 ל'רפאנו'. הנהגים נשיאת כפיים בכל יום,
 נושאים כפיים בתפילה זו⁴⁸, וכשאין נושאים
 כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.
 תחנון כרגיל, ו'אבינו מלכנו' הארוך,
 כבשחרית.
 כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג מחדש את
 המנהג שנהגו בעבר בקהילות ישראל על-פי
 המשנה, לומר 'דברי כיבושין' בימי תענית
 ציבור לאחר תפילת מנחה.
 צאת הכוכבים באזור השפלה: 20:16.

הערה 20. אם-כי הרבי היה מתפלל בשעה הרגילה בכל יום
 – 15:15.
 (48 ולכאורה יש לנהוגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא
 לשאת כפיהם אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כפ'
 החיים ס"י קכט ס"ק ז, ע"פ הבי"ח. וראה לוח דבר בעתו –
 צום גדליה, 'ילקוט-יוסף' – מועדים עמ' 550 ושי"י, ונטעני
 גבריאל הל' בין המצרים פ"ג ס"ו ושי"י).

כולל חלקים אלו בנביאים המדברים על-דבר הצומות; אלא
 שבתורת-אמת ותורה אור מאיר בגלוי הטוב שבכל דבר
 (כמבואר במקום אחר בענין "יעקב ועשיו האמורים
 בפרשה"), היינו הטוב שבצומות אלו, כפי שיהפכו לששון
 ולשמחה ולמועדים טובים לעתיד-לבוא, ואדרבה – על-ידי
 הלימוד בנוגע להירידה לפי שעה. הרי זה מגדיל השמחה
 והיום טוב (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63).
 (47 שו"ע אדה"י סי' קכ"ט ס"א. ספר-המנהגים עמ' 48

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
 לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהדה"ק רלו"י מליובאוויטש
 יצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תסח

ערב שבת-קודש
פרשת בלק
 י"א בתמוז ה'תשס"ג

יוצא-לאור על-ידי
 מכון ליובאוויטש שעל-יד
 צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
 וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

לוח השבוע

רק שלושה מתענים. מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה. קראו לתורה למי שאינו מתענה וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם – יעלה.

את הפסוקים "שוב מחרון אפך..."; "ה' ה' אל רחום... ונקח"; "וסלחת..." – אומר הציבור בקול רם, ואחרים אומרים הקורא בתורה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כשעלה לתורה, החל לאומר עם הציבור וסיימם עם הבעל קורא.

עניינא דיומא: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מביא⁴⁴ "שביום י"ז בתמוז ותשעה באב יש לומדים (אף שמעטים הם ביותר – ולא נתפרסם כלל וכלל) בתורה (בבבאים) פרשת היום על-דבר 'צום הרביעי' ו'צום החמישי'⁴⁵ (על-דרך שבכל יום אומרים שירו של יום וכיוצא-בזה)⁴⁶.

צדקה:

בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אוכלים היום.

בבית-הכנסת רק שלושה מתענים³⁴. ואם אין – אומרו בשומע תפילה³⁵. סליחות³⁶:

אומרים אותן בעמידה, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו. וכן אבינו מלכנו.

מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, 'והוא רחום' ו'שומר ישראל'³⁷, בסדר דלהלן:

אל תתנו דמי / כרחם / אלוקיננו ואלוקי אבותינו, אתאנו לך / אל מלך³⁸, ויעבור / אלוקים אל דמי / כרחם אב / אלוקיננו ואלוקי אבותינו, אמרר בככי / אל מלך, ויעבור / שעה נאסר³⁹ / אל מלך, ויעבור / זכור רהמיך⁴⁰ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו⁴¹ / הרשענו ופשענו / משיח צדקך / אל רחום שמך / עננו ה' עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני⁴² / 'אבינו מלכנו' הארוך⁴³ וכו': ברך עלינו שנה טובה; זכרנו ל... [ולא 'זכרנו בספר'] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'יחלה' בשחרית ובמנחה גם אם יש

המתפלל במניין בנוסח אחר, לכאורה צריך לומר הכל כסדר דין (ללא י"ג מידות, כמובן), ורק יענה י"ג מידות עמהם.

37) כן נהגו תמיד במניין של הרבי.

38) וצ"ל בו "כהודעת".

39) פינט מסוג 'פזמון'. בין חרוז לחרוז אומרים "יום גבר..." כנדפס, ובסוף הפיוט חוזרים את כל חרוזו הראשון (עי"פ הערה 4 בסליחות – ליקוט טעמים ומקורות של הרבי שנדפס בסו"ס 'סליחות – מנהג חב"ד').

40) סידור תהילת-ה' עמ' 347. ובהוצאת קה"ת שילהי תשס"ב ע' 406. וצ"ל "יפקדנו בשועתך" (ולא "יפקדנו"), כבפסוק, וכן נדפס בסליחות – מנהג חב"ד.

41) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק יאל תעזבונו ולא עד בכלל. בסיום הקטע סוגרים הארון.

42) במניין של הרבי נהגו לנגן תפילה זאת בסיום הסליחות (ספר-הניגונים ח"ג, ניגון רמז).

43) כולו יחידו מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים ח"א, ניגון ו).

44) ספר-השיחות תשמי"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63.

45) מלכים ב' כה, ג'ח, ירמיה לט, ב'ג, זכריה ח, יח"ט.

46) ויתירה מזה – התורה היא נצחית גם לעתיד-לבא,

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"א בתמוז ה'תשס"ג – י"ח בתמוז ה'תשס"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"א בתמוז	הלי כלים. פרק יב-יד.	הלי טוען ונטען. פרק ב.	מ"ע צט.
ש"ק	י"ב בתמוז	פרק טו-יז.	פרק ג.	מ"ע ק.
א'	י"ג בתמוז	פרק יח-כ.	פרק ד.	מ"ע קו.
ב'	י"ד בתמוז	פרק כא-כג.	פרק ה.	מ"ע קד.
ג'	ט"ו בתמוז	פרק כד-כו.	פרק ו.	מ"ע צו.
ד'	ט"ז בתמוז	פרק כז-כח. הלי מקואות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מ"ע קט.
ה'	י"ז בתמוז	פרק כ"ב-ד.	פרק ח.	מ"ע קט.
ו'	י"ח בתמוז	פרק ה"ז.	פרק ט.	מ"ע קט.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	לפני 72 ד'							
ו', י"א בתמוז	3.09	4.17	4.44	5.46	9.12	12.46	1.21	7.49.2	8.17
ש"ק, י"ב בתמוז	3.10	4.17	4.44	5.47	9.13	12.46	1.21	7.48.9	8.16
א', י"ג בתמוז	3.11	4.18	4.45	5.47	9.13	12.46	1.21	7.48.6	8.16
ב', י"ד בתמוז	3.12	4.19	4.46	5.48	9.13	12.46	1.22	7.48.3	8.16
ג', ט"ו בתמוז	3.13	4.19	4.46	5.48	9.14	12.46	1.22	7.47.9	8.15
ד', ט"ז בתמוז	3.14	4.20	4.47	5.49	9.14	12.47	1.22	7.47.5	8.15
ה', י"ז בתמוז	3.15	4.21	4.48	5.49	9.14	12.47	1.22	7.47.1	8.14
ו', י"ח בתמוז	3.16	4.22	4.48	5.50	9.15	12.47	1.22	7.46.7	8.14

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
	צה"ש	צה"ש	צה"ש	צה"ש
בלק	7.12	7.27	7.20	7.28
פינחס	7.09	7.25	7.17	7.26

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il
 ISSN 0793-7474

תורה: לקבוע²³ (ובמקום שכבר ישנם – להוסיף) שיעורי לימוד בהלכה ופסקי-דינים, ולכל לראש – הלכה למעשה מדיני ימים אלו²⁴, וגם (בעניני גאולה²⁵) ובתורת בית-הבחינה, בית-מקדשנו, על-פי מה שאמרו רז"ל שעל-ידי לימוד זה "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית"²⁶. היינו: בתנ"ך²⁷ – בספר יחזקאל מפרק מ' והלאה, במשנה ובגמרא – מסכתות מידות ותמיד²⁸, וברמב"ם – הלכות בית-הבחינה. ולהוסיף וללמוד הביאורים בעניני בית-המקדש בתורת החסידות, ובפרט בתורתו של הצמח-צדק, שזכה דורנו ונתגלו בו כמה דרושים על הפסוק ביחזקאל (אור-התורה על נ"ד), ומעט גם על המשניות דמסכת מידות (חידושים על הש"ס, במקומו) וכיו"ב²⁹.

צדקה: הוספה בצדקה – באם אפשר –

אוקלוס "כהלכתא קדמייתא" (שם).
 23. קביעות בזמן וקביעות בנפש, לכל אחד ואחת (התוועדות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1834). 24. 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 91, 78 (מוגה), 108.
 25. ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.
 26. תנחומא פי צו סי' יד. ויתירה מוז, שעל-ידיה "בניין ביתי" אינו "בטל" (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 535). ואף [כנראה – באופן חיובי] נפעל בניין ביהמ"ק דלעיתיד (התוועדות' תשמ"ב ח"ד ס"ע 12945). הרבי החל לעורר ע"י בשנת תשל"ו (שלשלת היחסי בראש סי' היום יום עם מ"מ וציננים, החל מיהוצא חדשה ומתוקנת עם הוספות, תשמ"א).
 27. וקודם כל כפי תרומה, תורה, תשא – בעניני המשכן וכליו ובגדי-הכהונה, שמהן למדים לעניני ביהמ"ק. תוספת זו לא הופיעה בהוראות בנדון כל השנים, שרבות מהן מוגהות, אלא פעם אחת ויחידה (בלתי-מוגה) ב'התוועדות' תשי"ד ח"ד עמ' 2248, וראה בכיו"ב ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 252 ובחערות. וראה התקשרותי גיליון ש"ב עמ' 18 הערה 25, וש"י.
 28. באחת הפעמים הזכיר הרבי את מעלת מסכת תמיד על מסכת מידות, "כיוון ש'מקדש העתיד בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים' הרי הלימוד אודות העבודה בביהמ"ק נוגע אז למעשה יותר מאשר הלימוד אודות בניין ביהמ"ק" (התוועדות' תשי"ח ח"ד עמ' 55 הערה 186), וא"כ לכאורה יש ללמוד גם את כל ההלכות השייכות לעבודת ביהמ"ק, וקודם-כל ההלכות השייכות למסכתות אלו, בהלי' כלי המקדש, תמידין ומוספין, ומעשה הקרבנות שב'מב"ם. 29. 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38. וראה ספר

כל נשיא קובע את צורת העבודה של דורו

אפילו גאולה של יחיד, ובמיוחד כשמדובר בגאולה של נשמה כללית ובשייכות לעניין כללי, נעשית ונמשכת מכוח הגאולה הראשונה של בני-ישראל ממצרים □ ולאורך גיסא, בכל פעם שנוסף בעניין של גאולה, אזי "חוזר וניעור" כללות עניין הגאולה, מגאולת מצרים ועד עתה □ י'הג הגאולה מעניק תוספת כוח לכל השנה שתהיה שנת גאולה מיצר-הרע, משעבוד מלכויות ומהגלות בכלל □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. כל עניין של גאולה שקשור עם תורה ומצוות, – אפילו גאולה של יחיד, ובמיוחד כאשר מדובר אודות חג הגאולה שביום זה, שזוהי גאולה של נשמה כללית, ובשייכות לעניין כללי, כפי שכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה במכתבו לפני שלושים שנה, בשנת תרפ"ח¹, שאין זו שמחתו הפרטית בלבד, אלא זהו עניין כללי – הרי זה נעשה בכוח הגאולה הראשונה, שהיא היציאה ממצרים; ומשמש גם הכנה והקדמה וצעד נוסף לקרב ולמהר את שלימות הגאולה העתידה לבוא על-ידי משיח צדקנו.

ב. ובפרטיות יותר: כדי שיוכל להיות עניין של גאולה – צריך

(1) אג"ק שלו ח"ב עמ' פ. וש"נ.
 (2) ראה אמ"ב שער הק"ש פנ"ו (נה, א). סה"מ תרע"ח עמ' רפג. תפר"ח עמ' קב. ובכ"מ.
 (3) מכילתא יתרו יח, יא.
 (4) יל"ש שם (רמז רסט).
 (5) בא יב, מא. נא.
 (6) בשלח יד, ח.

נקבע יום שמחה זה, שהיתה היפך דרך הטבע לגמרי.

זאת ועוד:

מצינו בנגלה שישנו דין של דבר שחוזר וניער, היינו, שכאשר ניתוסף עוד עניין כמותו, הרי זה מעורר את העניינים הקודמים, אף-על-פי שמאיוזו סיבה שתהיה בטלו כבר.

וכל זה אפילו בעניינים של לעומת-זה, וכיוון ש"מרוכה מדה טובה ממדת פורעניות",⁸ הרי על-אחת-כמה-יכמה שכן הוא בעניינים של קרושה וטוב.

ומזה מובן שכאשר ניתוסף עניין של גאולה, אזי "חוזר וניער" כללות עניין הגאולה – כל הגאולות שהיו מגאולת מצרים עד עתה.

ועל-פי המבואר בתניא⁹ ש"מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" הם הכנה שעלי-דם ממשכים את כל העניינים שהיו בימות המשיח בגאולה האמיתית והשלמה,

– ובפרטיות יותר: יש עניינים שפועלים זאת בעקיפין (היינו, שממשיכים את הנקודות שאינן עיקר הגאולה), ויש עניינים שפועלים זאת במישרין, ככבודן-דירן, שהוא עניין של גאולה –

הרי מובן, שכאשר חוזר וניער עניין הגאולה, אזי כל הגאולות שהיו עד עתה, כולן ביחד, מתחילות עוד הפעם לפעול בכל תוקפן – להביא את שלימות הגאולה, שהיא הגאולה העתידה לבוא על-ידי משיח צדקנו.

ג. והנה, מהחילוקים בין התחלת הגאולה,

שהיא גאולת מצרים, ובין שלימות הגאולה, שהיא הגאולה האחרונה על-ידי משיח צדקנו – שהגאולה ממצרים היתה "בחיפזון"¹⁰, ואילו על שלימות הגאולה נאמר "כי לא בחיפזון תצאו"¹¹, אלא דווקא "בשובה ונחת"¹², כמבואר בחסידות (בהמשך וככה¹³ ובכמה מקומות¹⁴) רוחניות העניינים שבזה.

והעניין בזה:

בגאולת מצרים נאמר¹⁵ "כי ברח העם", וטעם הדבר¹⁶ – דכיוון שהיה צורך להוציא אותם ממ"ט שערי טומאה¹⁷, והיה זה עדיין קודם מתן-תורה, לכן הוצרכו לברוח כו'.

וכיוון שכל העניינים הם "בשביל ישראל שנקראו ראשית"¹⁸, לכן, הגה ה"חיפזון דישאל" פעל גם ה"חיפזון דמצרים", וגם את ה"חיפזון דשכינה" כביכול – כדאיתא בגמרא ברכות¹⁹ ובמדרש²⁰ שהיו ג' עניינים של חיפזון: חיפזון דשכינה, חיפזון דישאל וחיפזון דמצרים.

ומזה מובן גם בנוגע למה שכתוב בגאולה העתידה "כי לא בחיפזון תצאו" – שעניין זה יפעל גם בעולם, וגם למעלה כביכול, העניין ד"בשובה ונחת", ועד לדרגה ד"מנוחה לחי העולמים"²¹, שלמעלה מהעניין ד"ילכו מחיל אל חיל"²² (כמבואר בדרושי חסידות בארוכה²³).

וכן הוא גם בפשטות העניינים:

ביציאת מצרים הוצרכו לברוח – כיוון שהגלות היתה צריכה להיות "ארבע מאות שנה"²⁴, אלא שהקב"ה היה "מדרג על

(7) ראה אנציק' תלמודית כרך חוזר וניער (כרך ג' עמ' כג ואילך). וש"נ.
(8) ראה יומא ע"א. וש"נ.
(9) רפ"ז.
(10) בוא יב"א. פ' ראה ט"ז.
(11) ישעיהו נב"ב.
(12) שם ל"ט.
(13) תרל"ז – בתחילתו (פרקים א-ג) ובסופו (פקב"ט ואילך).
(14) ראה לקו"ת אמור לה"ב. במדבר א"ג. אוה"ת בא עמ' רצא ואילך. סה"מ תש"ח עמ' 151

ואילך.
(15) בשלח י"ה.
(16) ראה תניא פל"א. מקומות שבהערות 13-11
(14). ראה זו"ח ר"פ יתרו. ועוד.
(18) פרש"י ר"פ בראשית.
(19) ט, סע"א.
(20) מכילתא בוא שם.
(21) תמיד בסופה.
(22) תהילים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופו.
(23) ראה המשך תרס"ו עמ' יב ואילך.
(24) לך-לך ט"ג.

יום חמישי

צום שבעה עשר בתמוז

בין-המצרים¹⁰:

מיום זה עד אחר תשעה באב אין נושאים נשים, אבל שידוכים מותר לערוך אפילו בתשעה באב עצמו, וסעודת שידוכים בלא ריקודים מותרת עד ראש-חודש מנחם-אב (ולאחר מכן אסור לעשות סעודה אפילו בשבת, אלא כיבוד קל¹¹), ואין מסתפרים. ליטול ציפורניים אין איסור¹². אין מברכים 'שהחינו' על פרי או בגד חדש, וגם לא בשבת¹³. (אלא אם-כן אינו מוצאו אחר-כך)¹⁴. בשירה כפה אין איסור. שמיעת קלטת וכיוצא-בה, שלא לשם שמחה ממש, התיר הגרש"ז גרליק ע"ה עד ראש-חודש מנחם-אב.

סיום והכנסת ספר-תורה – רצוי שלא לעשות 'בין-המצרים', אלא בזמן מתאים יותר¹⁵.

'בין-המצרים' אינו זמן ראוי לנסיעות

וטיולים¹⁶. גם בקייטנות, משתדלים לדחותם או למעט בהם ככל האפשר. מי שצריך לנסוע בימים אלו, כראי ונכון שהכנות משמעותיות לנסיעה יתחילו לפני-כן, כדי שיודגש שהנסיעה החלה לפני שבעה-עשר בתמוז¹⁷.

לא רצוי לקבוע טיפולים רפואיים לימים אלה¹⁸.

גזיות השערות [לבן שלוש שנים] – יש לדחותה לאחר 'בין-המצרים'. אבל שאר העניינים שנהוג להדר ולהרגיל בהם את התינוק – נשיאת טלית-קטן, ברכות-השחר וברכת-המוזון וקריאת-שמע שעל-המיטה – זאת אין דוחים, אלא נוהגים כרגיל, מיום מלאות לבן שלוש שנים¹⁹.

הנהגות מיוחדות בימים אלו²⁰:

להוסיף בלימוד התורה ובנתינת צדקה [ובוודאי בשבתות שבין-המצרים, בהוספה על העניין ד"ויקהל משה" להקהיל קהילות בכל שבת ושבת²¹], על-פי מה שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"²².

(10) לגבי הנהגות בין-המצרים – באשל-אברהם הרה"צ מבוטשטאט או"ח סי' תקנ"א שהן מתחילות כבר בליל הצום (אפילו בין השמשות); וכיפ' בשו"ת ציץ-אלעזר ח"י סי' כו. מאידך, בבקי-החיים תקנו ס"ק רט ובשו"ת אגרות-משה או"ח ח"א סי' קסח מקילין בזה.
(11) כנראה, אין נוהגין כפי המוצע בניאור הלכה ר"ס תקנ"א (מאיר ופר"מ) להחמיר ב"ז בתמוז ועשרה בטבת כמו מרי"ח אב. ועי' נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"א עמ' עג, עה, עו ועוד (מבואר לא מכוונים לה, אבל אם צריך מכבסים וכו').

(12) מ"א סי' תקנ"א ס"ק י.
(13) בלוח כולל-חב"ד כתבו 'לכבוד שבת מותר אפילו בערב שבת חזון' ונכון הדבר, אבל הניסוח מטעה כאילו בלא"ה אסור, כאשר גם האוסרים לא אסרו אלא בשבוע שחל בו ת"ב (ראה נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"א ר"פ כב, ושי"ט), וגם אז צ"ב מה מנהגנו בזה.
(14) לוח ה'היום יוס'. לוח כולל-חב"ד.
(15) סי' תקנ"א סי"ז בהג"ה.
(16) אג"ק כרך כ"י עמ' רנג.
(17) ראה נטעי-גבריאל בין-המצרים פכ"ג סי"ג.
(18) היכל-מנחם כרך ב' עמ' ריד. ובשיחות-קודש תשכ"ה כרך ב עמ' 230 "לארוז מוודה או אפילו מספר ממחטות". אגב, בשנת תשל"ג אמר הרבי ביחידות להשליח הרה"ח ר' אריה-לייב קפלן ע"ה "כשארוזים את החפצים, יש לארוז

תחילה את הטלית והתפילין. לאחר מכן אפשר להוציא, אך בהן יש לפתוח את מלאכת האריזה" – הציונים בנושא זה מתוך יניצוי רבי – 'התקשרות', גיליון נב עמ' 8.
(18) היכל-מנחם כרך א עמ' קפח. וראה נטעי-גבריאל בין-המצרים פכ"ג סי"ח (בניתוח וכל טיפול שיש בו משום סכנה), שהביא מישערי הלכה ומנהגי או"ח ח"ב סי' רכו, אך שם מדובר (לפי הכותרת) בתשעת הימים.
(19) אג"ק כרך כד עמ' שנה. [ולכאורה גם הכנסתו לחדר]. וצ"ע שבתספורת דחווה בלי"ג בעומר הורה הרבי לנהוג את כל הנייל מיום התספורת ואילך (אג"ק כרך ח עמ' רפט). ומאידך, את לבשת טלית-קטן וכי ניתן להקדים לפני ג' שנים (ראה היכל-מנחם ב, עמ' כט).
(20) [יתרה ויצדקה] ליקוטי-שיחות חלק ח"י עמ' 486 וחלק כ"ד עמ' 336. הלכות (משפטי) שבתורה בפרט, ולימוד הרמב"ם במיוחד, שכולל הלכות דכל התורה כולה (התוועדיות) תשי"ח ח"ד עמ' 54 – הוספה זו שייכת גם לילדים הנמצאים במחנות-הקץ (התוועדיות) תשמ"ח ח"ד עמ' 50. ההוראות בנדון, שהן 'מילתא בטעמא שייכות לכל שנה ושנה (שיחת מוצש"ק פינחס תשל"ח, הנחת התי בלתי מוגה סי"א).
(21) שעניין יקדמת רפואה על-ידי שייחפכו לימים טובים – 'התוועדיות' תשי"ג שם.
(22) כמבואר בליקוטי-תורה ר"פ דברים, שמשפטי היינו תורה, ככתוב (מקץ מ, ג) "כמשפט הראשון", ותירגם

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף שמחה גינזבורג

שבת קודש פרשת בלק*

י"ב תמוז¹, חג הגאולה

"מועד המועדים"². יום הולדת את כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, בשנת תר"מ³. יום בו נתבשר – בשנת תרפ"ז – שהוא חופשי מגלותו אשר הגלה – אחרי שהיה תפוס במאסר – על עבודתו בחיזוק התורה והיהדות⁴.

ממכתבו ליום זה:

"לא אותי בלבד גאל הקב"ה ב"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצווה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה"⁵. "בשני ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבאים עלינו לטובה יתועדו אנ"ש..."⁶.

"יום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה [וכן: "בדבר חיזוק דרכי החסידות בקביעות

ושמירת זמני לימודי דא"ח, ולהתעורר בקיום ענייני הלימוד"]⁷ בכל אתר ואתר לפי ענייננו"⁸.

אין אומרים 'אברהמים' ו'צדקתך'⁹.

פרקי-אבות – פרק ו.

יום ראשון

י"ג בתמוז, חג הגאולה

יום בו יצא כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע לחירות.

אין אומרים תחנון¹⁰.

מנהג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לעשות מגבית בעת התועדות – עבור המוסדות הידועים בשם "אהלי יוסף יצחק"¹¹.

* לבני חו"ל: פרשת חוקת-בלק. פרקי אבות – פרק ה'. 1) קביעתו בחודש הרביעי היא התחלת הגילוי דלעתיד-לבוא, כיוון שפנימיות צום הרביעי הוא עניין של ששון

ושמחה – ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 507, 531 ובכ"מ. 2) לשון בעל הגאולה באניק שלו ח"ב עמ' 17 הערה 5.

3) אדמו"ר נשיא דורנו: "מועד עניינו – שנעשה בו נס, וי"ב תמוז הוא מועד נס הכללי, ניסו של ראש ישראל, שממנו נמשכים כל המועדים וניסים פרטיים – ליקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1322.

4) בשי"פ חוקת-בלק, י"ב תמוז תשי"ב, אמר השי"ח בקבלת שבת (ע"פ הוראת הרבי ביחידות לפני-כן) "בשמחה ובצהלה" כביי"ט שחל בשבת – יתורת מנחם – התועדות; כך יו עמ' 38 הערה 7.

5) תולדות ימי חיינו בספר התולדות – אדמו"ר מהוריי"צ (ארבעה כרכים, הוצאת קה"ת, כפר-חבי"ד תשל" – תשל"ו).

6) ספר-המנהגים שם. פרשת ימים אלו בספר-התולדות הנ"ל ח"ג ובפרט מפרק כא ואילך, ובספר-השיחות תרי"פ פ"ז עמ' יא ועמ' 171 ואילך. ושם הובא, שכיוון שהיה

המשדר סגור ב"ב בתמוז בשל חג המוני שהיה בעיר ביום זה, היה השחרור בפועל רק ביי"ג בתמוז.

7) ספר-המנהגים שם, מאניק שלו ח"ב עמ' פ. 8) 'היום יום יב תמוז, מאניק שם עמ' קפב.

9) 'היום יום יג תמוז וספר-המנהגים שם עמ' 100, מאניק שם עמ' תכ.

10) לוח 'היום יום י'. ספר-המנהגים. לוח כולל-חבי"ד.

11) במשך השנים נוספו הוראות, כמו להתוודע גם ביום ט"ו תמוז (שלימות הגאולה, יום בו הגיע בעל הגאולה לביתו – יתועדות; תשמ"ז ח"ד עמ' 44); להתוודע עד כולל ש"ק י"ז בתמוז (לפי הקביעות אז), ואף ביי"ט בו (יום הברית מילה של בעל הגאולה) באופן המתור – למצוא שמחת ברית מילה או פדיון-הבן וכיו"ב, וכשמשתתפים בשמחה זו ידגישו גם את הברית, ויחזרו חסידות מבעל הברית (יתורת מנחם – התועדות; תשמ"ה ח"ד עמ' 2515).

12) ספר-המנהגים שם. וראה ליקוטי-שיחות חלק כג עמ' 270, שזהו דבר הפשוט שאין צריך להזכירו במפורש בכל שנה [ועד"ז בקשר לניגונים בהתוודעות, כמו "ניעט ניעט ניקאווא", ועוד – שיחת שי"פ מטו"מ תשי"מ סמ"י, עיי"ש], ומי שלא נתן – ישלמנה בימים שלאחר זה, עיי"ש.

ההרים"²⁵, ש"דילג על הקץ", מארבע מאות שנה למאתיים ועשר שנה (כדאיתא במדרש²⁶), ולכן הוצרך להיות החיפזון לברוח ממצרים, לפי שהיתה עדיין אחיזה להמשך הגלות ("ס'א"ז נאך געווען אין וואס אנצוהאלטן זיך").

כיוון ש"כלו כל הקיצין", צריכים לייקר ולנצל כל רגע, קודם

שיבואו "שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ", דקאי על

ימות המשיח, כאשר "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"

יקיים הציווי "ובחרת בחיים"³³, ועל-ידי בחירתו החופשית יתקשר עם עצמותו ומהותו יתברך, שזהו ה"מקום" של בחירה חופשית והמקור של בחירה חופשית בכל מקום ומקום³⁴. וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה,

אמר כמה וכמה פעמים, שצריכים לייקר כל רגע בזמן הגלות³⁵ למלא אותו בתוכן המתאים של תורה ומצוות ועבודת השם בכללותה, כיוון שיכול להיות ("ס'א"ז רעכט") שבשעתא חדא וברגעא חדא תהיה "תשועת ה' כהרף עין"³⁶, שהרי אין מונע כלל, מלבד ה"שעה אחת" – "איין קער"³⁷ – של בני-ישראל לשוב בתשובה לאביהם שבשמים.

וכשם שהוא בכללות הדברים, מובן, שכן הוא גם בעבודתו של כל אחד ואחד – שאין זמן לומר "לכשאפנה אשנה"³⁸, ו"לכשאפנה" אעשה את העניין שהוטל עלי, שהרי ייתכן שאלו הם הרגעים האחרונים של זמן הגלות,

מה-שאין-כן לעתיד-לבוא – כיוון שאיתא בגמרא³⁹ ש"כלו כל הקיצין", ו"אין הדבר תלוי אלא בתשובה", שהיא "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁴⁰, הרי אין עוד אחיזה להמשך הגלות, ולכן אין צורך בעניין של חיפזון.

ד. אמנם, לאידך גיסא, מוכנת מזה נקודה הפכית:

כאשר בני-ישראל היו במצרים, הרי כיוון שלולי זה שהקב"ה "דילג על הקץ" היו צריכים להישאר במצרים עוד כמה וכמה שנים, אזי היה מקום שלא יהיה אצלם יוקר הזמן לנצלו בשביל העבודה שבזמן הגלות (כידוע שעניין הגלות אינו רק עונש בלבד, אלא יש בזה גם העניין ש"צדקה עשה הקב"ה בישראל שפוזר לבין האומות"⁴¹, כיוון שעדיין יש להם זמן.

מה-שאין-כן עכשיו, קודם הגאולה העתידה לבוא – הרי כיוון ש"כלו כל הקיצין", צריכים

35) ראה סה"ש תש"ב עמ' 9. לקו"ד ח"א קלגב, (נעתק ב"היום יום" ג מנחם-אב).

36) ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים תש"ה) כרך ג עמ' מב; נא; סו. מנחה ליהודה (ירושלים תש"ז) עמ' 27-8.

37) ראה לקו"ת דרושי ר"ה סא, א, סג, ד. סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ח"ג עמ' קד. ד"ה פדה בשלום די"ב תמוז תש"ט פ"ו (סה"מ תש"ט ס"ע 192).

38) אבות פ"ב מ"ד.

25) שה"ש ב.ח.

26) שה"ש עה"פ. הובא בפרש"י עה"פ.

27) סנהדרין צ"ב.

28) זח"א קכט, סע"א.

29) פסחים פ"ב.

30) קוהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב.

31) זכריה יג, ב.

32) אבות פ"ה מכ"א.

33) ניצבים ל"ט.

34) ראה לקו"ת אמור ל, ב. ובכ"מ.

ולאחרי זה יבואו ה"שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" – "לילה כיום יאיר"³⁹, בשלימות הגאולה על-ידי משיח צדקנו.

ד. ומזה מובן גם בנוגע לענייננו ולגודן דידן: כאשר מתאספים יחדיו כמה פעמים עשרה מישראל, מתוך התעוררות להתדבק עם בעל השמחה ביום גאולתו, ו"בתר רישא גופא אזיל"⁴⁰ – הרי כל רגע יקר הוא כדי לנצלו ולמלאותו בתוכן של התעוררות ללימוד התורה וקיום המצוות, ובייחוד לעבודת התפילה, שזוהו "חוט השדרה" של כל התורה והמצווה (כמבואר בלקוטי-תורה דפרשה זו⁴¹), וליקח מרגעים אלו תוספת כוח – מכוונות הגלויים הפנימיים והנעלמים ועד לההיוליים העצמיים – על כל השנה כולה, שתהיה שנת גאולה מיצר-הרע, ועל-ידי זה תהיה שנת גאולה משיעבוד מלכיות ומכל העניינים המבלבלים, ויפעלו ביאת המשיח למטה מעשרה טפחים, בעגלא דידן, ובהנוגע לפועל – שלא יחלמו ולא יחשבו... אלא יעשו עניינים של פועל בנוגע להתעוררות בתורה ומצוות, במשך אותם שעות אחדות שמתוועדים יחדיו בהתוועדות חג הגאולה של בעל השמחה, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

* * *

ו. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם בחגיגה של י"ב תמוז⁴² – בקשר עם דברי ימי חיו – אודות שנת תרנ"ה, בהיותו בן חמש-עשרה שנה.

היה זה בתקופה שאביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, היה כבר בנאות-דשא (כפי שנקרא כאן "קאנטרי"), והסדר היה, שביום

שני בשבוע היה נוסע העירה, לליובאוויטש, מפני כמה עניינים, גם כדי לקבל אנשים ל"יחידות".

גם ביום שני בשבוע שבו חל י"ב תמוז, היה כ"ק אדמו"ר נ"ע בליובאוויטש. ואחר-כך, ביום רביעי י"א תמוז, קרא את כ"ק מו"ח אדמו"ר, ואמר לו, שלמחרת, ב"ב תמוז, יקום בהשכמה, לפנות בוקר, וייכנס אליו (מבלי לבאר לו סיבת הדבר).

וסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבשעה הרביעית לפנות בוקר כבר טבל כ"ק אדמו"ר נ"ע בנהר, וציווה גם אותו לטבול, ואמר, שישעו עתה לליובאוויטש.

הנסיעה לליובאוויטש היתה במשך כמה שעות, ובשעה השמינית, שמינית ומחצה, הגיעו לליובאוויטש. במהלך הנסיעה אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר לאביו, שכיוון שהסכתא (אמו של אדני"ע) יודעת שבאים ביום שני, ולפתע יבואו לאחרי שלושה ימים עוד הפעם, אזי תיבהל. והשיב לו אדמו"ר נ"ע, שאמו לא תיבהל, כיוון שהיא יודעת.

כשבאו לליובאוויטש נכנס אדמו"ר נ"ע אל אמו, וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשאר להמתין לו. אחר-כך יצא אדמו"ר נ"ע, ואמו ליוותה אותו בברכות לבביות ופנים מאירות, ואז נסעו (או הלכו) ל"אוהל" – מקום מנוחת אבי אדמו"ר נ"ע, אדמו"ר מהר"ש, וכן אביו, הרבי הצמח-צדק.

כבואם לאוהל, פתח אדמו"ר נ"ע את ארון הקודש (בבית-המדרש שלפני האוהל), ואמר: הנני מביא היום את בני לעקידה. בעקידה ישנו עוקד ונעקד. אברהם אבינו ע"ה עקד את יצחק בנו כדי שלא יהיה בו פסול ח"ו⁴³. כמו כן ברצוני שהעקידה תהיה כפי הרצוי. ואחר-כך למד אדמו"ר נ"ע חצי הפרק

"שחיטת ליובאוויטש"

לנושא 'שחיטת ליובאוויטש' שהועלה ב'התקשרות' גיליון תל"ג, יש להזכיר את עניין השחזת הסכין, שהורה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע (אגרות-קודש כרך ו עמ' ססא):

"ברבר השחזת הסכין של שחיטה – (1) טוב יותר לשני הצדדים, (2) שלא להשחזו בפעם אחת כל אורך הסכין, כי צדקו דברי האומרים שאז אין הליטוש – זייטל – כדבעי...".

וראה הביאור בזה בספר 'ביאורי הלכות' לשו"ע אדה"ז הל' שחיטה, בהוספות פ"ג. ושם בפ"ד ופ"ו נלקטו אזוהרות והוראות שונות מרבותינו נשיאינו לשו"ב"ים בענייני השחיטה, ובפרט בענייני יראת-שמים.

כן יש להעיר משני מכתבים של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בקשר להשגחה:

הכשרות זקוקה להשגחה צמודה

"מה שאינו יכול להשגיח בעצמו מישך כל היום [=הדגשת המערכת] על הכשרות – אינו פוטר אותו מהאחריות, אלא צריך להתחכם ולהתיישב באיזה אופן שההשגחה תהיה במילואה על-ידי אחרים העומדים תחת פקודתו, וזכות הרבים, הזקוקים למאכל כשר, תעמוד לו להצליח בזה". (אגרות-קודש כרך י עמ' רנח)

השגחה תמידית על בשר – תקנת אדה"ז

"במענה על כתבו... אודות התייסדות חנות בשר עם בית חרושת לווארשט [=נקניק] עם שותפין יודעי מלאכת עשיית ווארשט, הוא דבר נכון במאוד, ועדת חסידי חב"ד נזהרים בתקנה מסודרה מהוד כ"ק רבינו הזקן, והחמירו בהנהגה זו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים כל אחד בזמן נשיאותו, אשר העוסק במכירת בשר, או בתעשייה של בשר מעושן ובווארשט, אשר גם אפילו המוחזק לירא אלוקים, יודע תורה ובעל מידות חסידות – צריך למשגיח תמיד [הדגשת המערכת], ובוודאי ישמרו לקיים הנהגה מסודרה זו...". (מכתב למוה"ר אברהם-אהרן רובאשקין – אגרות-קודש כרך י עמ' ריט).

תש"ה עמ' 111 ואילך). וש"ב. וראה גם מכתב ט"ו תמוז ה'תשח"י (אג"ק ח"ו עמ' רמד): "וכמסופר גם בהתוועדות ד"ב תמוז זה כאן כו". (43 ראה ב"ר פנ"ו, ח.

39) תהילים קלט, יב.
40) עירובין מא.א. וראה סוטה מה.ב.
41) בלק ע.ד.
42) שיחת י"ב י"ג תמוז תש"ה ס"ד (סה"ש

ניחום לאחר 'שבעה'

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

במכתב ניחומים של הרבי מיום כ"ה באלול תשל"ו (נדפס בליקוטי-שיחות כרך לה עמ' 269), איתא:

"וביחד עם זה [נוסח "המקום ינחם"] באה הוראה אשר נוסח זה אומרים במשך השבעה ימים, ולאחרי זה אין לאומרו, והטעם הוא שאז מתחילה כבר תקופת הנחמה".

הרבי מזכיר זאת כ'הוראה' ידועה, ולעת עתה לא מצאתי מקור לזה. ואדרכה – בברייתא (מו"ק כא.ב. מס' שמחות פי"ד) אמרו: המוצא את חברו אבל בתוך ל' יום, מדבר עמו תנחומין ואינו שואל בשלומו. לאחר ל' יום, שואל בשלומו ואינו מדבר עמו תנחומין...". ומקשים על זה בגמ' שם מברייתא אחרת: "המוצא את חברו אבל בתוך י"ב חודש, מדבר עמו תנחומין ואינו שואל בשלומו. לאחר י"ב חודש שואל בשלומו ואינו מדבר עמו תנחומין, אבל מדבר עמו מן הצד (ופירש"י: "שאומו לו תתנחם, ואינו מזכיר שם המת"). ובנמוקי-יוסף פירט יותר: "ובגמ' נראה דהרואה את חברו אבל בתוך שלושים יום, אם עדיין לא ניחמו, אומר לו: 'תתנחם מן השמים מאכל זה שאירע עליך', ולאחר י"ב חודש, אומר לו מן הצד, כלומר: 'תתנחם מן השמים' סתם". אמר רבי מאיר: המוצא את חברו אבל לאחר י"ב חודש ומדבר עמו תנחומין, למה הוא רומה? לאדם שנשברה רגלו וחייתה. מצאו רופא, ואמר לו: כלך אצלי, שאני שוברת וארפאנה כדי שתדע סממנין שלי יפין". ומתציים: "לא קשיא, הא באביו ואימו, הא בשאר קרובים". ומסיק, שגם בשאר קרובים לאחר ל' מדבר עמו תנחומין מן הצד.

הברייתות הללו הובאו להלכה ברא"ש שם (פ"ג סי' לח), ובטור שו"ע סי' שפה (אבל לא ברי"ף וגם לא ברמב"ם, לא בפ"ה מהל' אבל כשהביא חלק מהן בקשר לשאילת שלום, ואף לא בפ"ג שמיוחד לעניין הניחום. וצ"ע הטעם) ובספרי המלקטים (גשרי-החיים ח"א עמ' ריב, פני-ברוך סי' יא סי"ג, נטעי-גבריאל אבילות ח"א פרק פו ס"ד. וראה מה שהביא שם ממשנת-יעקב) ללא שינוי.

באגרת-הקודש" ד"ה חגרה בעוז מתניה, ואמר בפני כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעכשיו, במעמד אבות הקדושים, רצונו לכרות ברית עמו, והעמידו כנגדו, וסמך שתי ידיו עליו, ואמר, שמוסר לו – בדברו בלשון נוכח – את

סתם כדי שישמעו סיפור נאה, אלא הדבר נוגע לאלו שמספרים להם זאת⁴⁷. והעניין בזה: הן אמת שעניין העבודה מתחיל מהנשיא, שהוא בבחינת הראש ומוחין של כל הדור⁴⁸,

בבואם לאוהל, פתח אדמו"ר נייע את ארון-הקודש ואמר – הנני מביא היום את בני לעבודה; בעקדה ישנו עוקד ונעקד; ברצוני שהעקדה תהיה כפי הרצוי

העבודה בעסקנות הכלל בעניינים גשמיים ועניינים רוחניים.

והוסיף לבאר בעניין "חגרה בעוז מתניה" – שראשית העבודה התחלתה מה"מתנים", ואחרי-כך באים השכל והמידות. וכדי שהמתנים יפעלו עבודתם, יש צורך בחגורה, והחגורה היא – "עוז" (כלשון הכתוב⁴⁹ "חגרה בעוז מתניה"), ומהו "עוז"? – מסירת נפש, ומהי מסירת נפש? – "כך ולא אחרת" ("אזוי און ניט אנדערש").

אבל אף-על-פי-כן, כללות עבודת בני-ישראל היא באופן שעיקרה הם המצוות שבגופו, שכל אחד צריך להתייגע בזה. ובפרט לפי שיטת חסידות חב"ד – כידוע⁵⁰ שרבינו הזקן אמר שביכולתו לוותר על שאר התנאים שהעמידו ודרשו ממנו, אבל אינו יכול לקבל בשום אופן את התנאי לצאת ידי חובה בעבודתו של הצדיק,

– כשיטת חסידי פולין ש"צדיק באמונתו יחיה"⁵¹, אל תקרי יחיה (חי"ת בשבא) אלא יחיה (חי"ת בפתח), היינו, שהצדיק, ביגיעתו בלימוד פנימיות התורה ובעבודת התפילה "עד מיצוי הנפש" (כלשון הספרי⁵²), יחיה את כל המתקשרים אליו –

באומרו, ששיטתו, שיטת חב"ד, היא – שכל אחד צריך להתייגע בעצמו, אף-על-פי שמקבל על זה נתינת כוח, עזר וסיוע שיש בו ממש, מבחינת הראש ומוחין, שזהו נשיא הדור. ומזה מובן גם שכשם שמבואר בתניא⁵³ "מה שכתוב בגמרא⁵⁴ על פסוק⁵⁵ ועתה ישראל מה ה' אלוךך שואל מעמך כי אם ליראה את ה'

והוסיף לבאר העניין ד"חגרה בעוז מתניה" בכמה ביאורים. (וסיים כ"ק אדמו"ר:) וזו היתה ההתחלה למסור לכ"ק מו"ח אדמו"ר את העבודה בעסקנות הכלל בעניינים גשמיים ועניינים רוחניים!

ז. האמור לעיל הוא לכאורה סיפור בנוגע למינוי שקיבל נשיא אחד ממשנהו. אבל, כיוון שאין עניין בעולם שהוא לבטלה⁵⁶, הרי מובן בפשיטות, שכאשר הנשיא מספר סיפור, אין זה

44) ס"א. 45) משלי לא, יז. 46) שבת עז, ב. 47) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 260. וש"נ. 48) תניא פ"ב. 49) ראה – ער"ז – לקו"ד ח"א קמא, ב. ועוד. 50) חבוקק ב, ד. 51) ואתחנן ו, ה. 52) רפמ"ב. 53) ברכות לג, ב. וש"נ. 54) עקב יו"ד, יב.

אלוקיך, אטו יראה מילתא זוטרתא היא, אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא, ואף-על-פי-כן שואל מעמך כתיב, כיוון ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחינת משה רבינו עליו השלום", "שמץ מנהו"⁵⁵, ניצוץ והתפשטות ממה רבינו – על-דרך זה הוא בכל נשיא שבכל דור, שלכן קובע הוא צורת ונוסח העבודה הנדרשת בהתקופה והדור שלו.

ולכן: כדי שכל אחד יידע מה שצריך לפעול, בעזר וסיוע נשיא הדור, בעל השמחה – צריך נשיא הדור לספר לו כיצד נקבעה עבודתו מעת התחלת נשיאותו (עד כמה ששייך עניין הנשיאות בחיי הנשיא שלפניו), כדי שיהיה אצלו מעין זה, "שמץ מנהו", בבחינת זעיר אנפין.

ד. וזהו מה שנמסר לנו אודות כללות העבודה: התחלת העבודה בדורנו זה צריכה להתחיל מה"מתניים".

כלומר: אין לקבוע סדר שלכל לראש צריכים להבין את העניינים על-פי שכל – שכל דקדושה, כמובן, אבל אי-אפשר שהמתניים והרגלים יהיו רצים בשמחה גדולה לעשות עניינים אלו, כיוון שעדיין אין אצלו עניין הראש והמוחין, ההבנה וההשגה שבעניין, ועדיין אין לו ההרגש במדות שכלב.

על כך ביארו לנו, שבעקבתא דמשיחא, הנה גם התחלת העבודה היא בבחינת "עקביים" – ה"עקביים" של כללות הגוף שהם ה"מתניים" (שהרי ה"שוקין" הם כבר "לבר מגופא"⁵⁶), ורק לאחר כן יכולים להגיע גם לעניין השכל ומידות שכלב.

ה. אמנם, יכולים לטעון: העבודה בבחינת "מתניים" – להיות רק המבצע ומביא לידי פועל ("מעריטי ווי אן אויספירער") כל מה

55) תניא פמ"ד (טג, א).
56) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).
57) ראה תו"א מקץ לו, ב. לקו"ת שלח מח,
סע"ד. ובכ"מ.
58) ואתחנן ד, ו.
59) חולין צו, סע"ב ואילך (ובפרש"י). שו"ע י"ד

וכל מי שעוסק בתורה

אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה; שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נוזף, שנאמר, נוס זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם. ואומר, והלוחות מעשה אלוקים המה והמכתב מכתב אלוקים הוא חרות על הלוחות – אל תקרי חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה. וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הדי זה מתעלה שנאמר, וממתנה נחליאל ומנחליאל במות (פרק ו, משנה ב)

פירש רש"י: "וממתנה נחליאל" – למעלה מן הפסוק הזה כתיב ומדבר מתנה וממתנה נחליאל; כיוון שניתנה להם תורה במתנה – נחלו א"ל. כלומר, הביאה בחלקו וכיוון שחלקו א"ל עולים לגדולה, שנאמר ומנחליאל במות.

פירש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו:

א) לכאורה אין כאן מעלה מיוחדת בלימוד התורה, שהרי גם מי שמקיים מצווה "מתעלה" – הוא מתייחד עם מצווה המצווה יתברך.

ב. הדין "וכ"מ"י.

ג. הדין "שעוסק בתלמוד תורה" – והרי גם הלומד תורה סתם "מתעלה", ועד שגם הקורא בתורה ולא ידע מאי קאמר מברך ברכת התורה, "ונתן לנו את תורתו", שאין לך עילוי גדול מזה. והביאור:

"וכ"מ"י מי שעוסק בתלמוד תורה" – התנא מתכוון לאדם שמתייגע בתורה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ("עוסק"), והוא מגיע למסקנה מסויימת, אלא שאחר-כך מתברר, על פי הכרעת הרוב, שמסקנתו בלתי-צודקת וההלכה נקבעת אחרת. במקרה כזה היה אפשר לחשוב, שאדם זה לא התעלה על-ידי לימודו, שהרי נתברר שמסקנתו מבוטלת, והדבר מוכיח שאינו בעל שכר ישר וכו'. ויתרה מזו – לכאורה הרי זו ירידה: על-ידי לימודו הגיע למסקנה שהיא היפך רצון ה'! על זה אומר,

"הרי זה מתעלה" – לא זו בלבד שאין כאן ירידה, אלא להיפך, הוא מתעלה. שהרי הסיבה למסקנתו המוטעית אינה בטיב שכלו, אלא בטבעו ושורש נשמתו. ולדוגמה – אם שורש נשמתו מגבורה, הוא נוטה להחמיר; מחסד – נוטה להקל. נמצא שמי שהגיע למסקנה שהיא היפך רצון העליון – הוא בגדר "אנוס", ואין הדבר פוגע בשלימות לימוד התורה שלו. וכמאמר רז"ל שאף-על-פי שהלכה כבית הלל (חסד), "אלו ואלו דברי אלוקים חיים".

"וממתנה נחליאל ומנחליאל במות" – העובדה שאדם מוגבל יכול לעסוק בתורה ה', שהיא בלי-גבול, מתאפשרת רק מפני שהקב"ה נתן את התורה במתנה לכל יהודי. וכתוצאה מכך התורה היא "נחלתו" של כל יהודי, ועל-ידי לימודו בתורה הוא מתעלה ("במות").

(מהתוועדות שבת קודש פרשת ראה, ושבת קודש פרשת ניצבים וילך תשי"מ – בלתי מוגה)

פרשת בלק

וידא את ישראל שכן לשבטיו (כד, ב)

ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה כנגד זה, אמר ראויים הללו שתשרה עליהם שכניה (ב"ב פ)

מפרש הרב המגיד ממזריטש:

"פתחי אוהליהם" – היינו מוצא פיהם (כמו "שמור פתחי פיך").

כאשר תלמידי חכמים מנגחים זה לזה בדברי תורה, וכוונתם "זה כנגד זה", לסתור את דברי חבריהם ולהוכיח את צדקת דבריהם הם – אוי להם ואוי לנשמתם; אך אם כוונתם היא אך ורק לשם שמים, להגדיל תורה ולהאדירה, אזי "ראויים הללו שתשרה עליהם שכניה".

(אור-תורה במדבר עמ' מט)

מה טבו אהליך יעקב משכנתוך ישראל (כד, ה)

"יעקב", מלשון "עקב", רומז לבעל-עסק, ואילו "ישראל", "לי ראש", רומז ליושב אוהל, שתורתו אומנתו.

לכן נאמר אצל יעקב "אוהליך" ואצל ישראל "משכנותיך", שכן כאשר בעל-עסק קובע עיתים לתורה, הוא "דירת עראי" בלבד – "אוהל"; ואילו תורתו של יושב אוהל היא "דירת קבע" – "משכן".

(ליקוטי-תורה במדבר עמ' עד)

* * *

מוסיף על כך כ"ק אדמו"ר הריי"צ:

בזמן הגלות, שכללות העבודה היא מתוך מסירות-נפש והתגברות על ניסיונות, שווים "אוהלי יעקב" במעלתם ובהשיבותם ל"משכנות ישראל". זהו שרמז הכתוב:

"מה" – כשהעבודה היא בבחינת "מה" וביטול, דהיינו מתוך מסירות-נפש, אזי "טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל" – טובים אוהלי יעקב כמשכנות ישראל.

(ספר המאמרים קונטרסים א, עמ' נ)

וידם מאגג מלכו (כד, ז)

כל מלכי עמלק נקראין אגג (רשב"ם)

"אגג", מלשון "גג", מורה על הגבהה והתנשאות. לכן נקראו כל מלכי עמלק בשם זה, שכן קליפת עמלק היא גסות הרוח וגאוה – יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו.

(ליקוטי לוי-יצחק – אגרות עמ' רצה)

כרע שכב כארי (כד, ט)

"כרע שכב" – גם כשיהודי "ישן" בתרדמת הגלות, "כארי" – ליבו ער להקב"ה ולתורתו.

(אור-תורה במדבר עמ' אימח)

דבר מלכות

השכל, שמפעפע בכל דבר⁶⁰, אפילו כאשר הנגיעה בשמן היא בקצה העניין בלבד, שלכן מספיק גם המגע עם המקושרים או אפילו השייכים בלבד –

הרי על-ידי זה יהיה אצלו גם הרגש הלב, וגם הבנה והשגה במוחין, כך, שיהיו אצלו לא רק נהי"ם, אלא גם חג"ת וגם חב"ד בשלימות. וכאשר יהיה כן אצל כל ישראל, שיהיו כל האברים בשלימות – אזי ימשיכו "באתר שלים"⁶³ את שלימות הגאולה, על-ידי משיח צדקנו, במהרה ממש.

(קטעים מהתועדות יום ב' דפרשת בלק, י"ב בתמוז, היתשח"י – בלתי מוגה; יתורת מנחם – התועדות היתשח"י (ח"ג) כרך כג ע' 134-142, נמצא בדפוס)

שלכן יש לכל אחד היכולת והכוח לעבוד עבודתו בשלימות באופן ד"חגרה בעוז מתניה", מתוך עמידה איתנה "כך ולא אחרת", ובמילא, יוכל למסור רצונו בשלימות, ועל-ידי זה יחגור את המתניים, כך, שבנוגע למעשה ופועל יהיו אצלו כל העניינים בשלימות.

וכיוון שעניין המעשה (מעשה המצוות) בכוחו לברר ולזכך את הגוף, עד להראש ומוחין,

– על-דרך המבואר בתורה-אור⁶¹ שעל-ידי מצוות הצדקה [שהו עניין של מעשה ופועל,

סק"ה ס"ה. (62) ראה גם תניא אגה"ק סוס"ה. סוס"ט.
 (60) ראה קונטרס עניינה של תורת החסידות ס"ז. (63) ראה זח"ג צ, ב.
 (61) בראשית א, ב.

"גאולה" הפירוש - שבעולם מתגלה האמת

כיצד ומדוע גאולת י"ב תמוז מהווה הכנה לגאולה השלימה?

בשעה שהגיעה בשורת הגאולה בי"ב תמוז, היה חסיד ששר ניגון ברוסית שתוכנו היה "אין עוד מלבדו" (נייעט נייעט ניקאווא קראמע יעווא אדנאווא"), וזה נתפרסם... ויש לומר הביאור בזה:

כל גלות משתלשל מה"גלות" (העלם) הראשון – שזהו כללות העניין דבריאת העולם, שנברא על-ידי ריבוי השתלשלות מדרגה לדרגה וריבוי צמצומים והעלמות כו', עד שנברא עולם מלשון העלם והסתר, ועד יתירה מזה – עולם הזה הגשמי ה"מלא קליפות וסטרא אחרא", ו"כל מעשה עולם הזה קשים ורעים והרשעים גוברים בו", אשר בהם נמצא האור האלוקי בגלות... וגאולה פירושה, שבעולם [ובפרטיות – בגוף ונפש החיונית] מתגלה האמת, שמציאותו האמיתית הוא רק כלי להאור אלוקי [ולהנשמה] שמחיה אותו, כך שבכל פרט ממהבריאה ניכר "אמיתת הימצאו".

וזהו התוכן ד"אין עוד מלבדו", שאין שום מציאות בעולם ("אין עוד") "מלבדו", זאת אומרת שבמציאות העולם נרגש איך שכל מציאותו היא ("לא נמצאו אלא מ)אמיתת הימצאו", שמציאות העולם גופא היא אלוקות – כפי שיתגלה בשלימות לעתיד-לבוא.

ויש לומר, שמכיוון שכל העולם נברא בשביל ישראל, מובן שעל-ידי זה שהגאולה די"ב-י"ג תמוז גילתה את האמת בכ"ז ישראל (ובכל הדרגות בישראל), ההתקשרות העצמית דעצם של יהודי עם העצם דהקב"ה ("אמיתת הימצאו") – על-ידי זה ניתן הכוח לגאול את כל העולם כולו, שיתגלה שם אמיתת מציאותו – "אמיתת הימצאו".

ובפשטות – שעל-ידי הגאולה נעשה "נודע גלוי לעין כל" שהעבודה בהרצת תורה וחיוזוק הדת "מותרת היא על-פי חוקי המדינה", שגם העולם מכיר את האמת דאלוקות ותורה. ועל-דרך זה גם לאחר הגאולה – נפתחה דרך חדשה בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל קצווי תבל, כולל גם הפצת שבע מצוות בני נח, כהכנה להגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהיה שלימות הגילוי בעולם ד"אין עוד מלבדו".

ויש לומר הטעם לכך שגאולת י"ב תמוז היא דווקא באופן כזה, כי המאסר והגאולה הוא כדור האחרון של הגלות, שאז צריכים רק לסיים את השריים האחרונים של העבודה, ואין המצווה נקראת אלא על שם גומרה – לכן הגאולה (האחרונה) בזמן הגלות (על הרצת התורה וחיוזוק הדת) היא גאולה לכל ישראל ובכל פרטיהם, והיא גם נותנת את הכוח לסיים את העבודה בעולם, ולגלות שם איך ש"אין עוד מלבדו", כפי שיהיה בגלוי לעתיד-לבוא, שאז יראו איך שכל העולם כולו הוא דירה לו יתברך בתחוננים, שבדירה נמצא עצמות הדר בה בגלוי. ונוסף לזה: הגאולה היא העניין האחרון ביפוצו מעיינותיך חוצה, שעל-ידי זה אתי מר דא מלכא משיחא.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת חוקת ה'תשס"ח – תורת-מנחם – התוועדותי' תשמ"ח כרך ג עמ' 562-563)

לזכור את הרבי במצב של מסירות-נפש

זיכרון זה יעורר אצל כל אחד את כוח המסירות-נפש שלו

כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה די"ב וי"ג תמוז, אמר לאחד החסידים, שיזכור כיצד ראה אותו (את הרבי) עומד מאחורי סורגי ברזל...

ולכאורה: מה נוגע לזכור כיצד נשיא בישראל היה מאחורי מחיצות ברזל, והיתה להם שליטה עליו לפי שעה?

והענין הוא:

כאשר הרבי היה מאחורי מחיצות הברזל, הנה אף ש"אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים", מכל-מקום, היה הפסק לשעה קלה בינו ובין מושפעיו, שלפי שעה לא היה יכול להשפיע להם. ואף-על-פי-כן, ראה החסיד הנ"ל את הרבי דרך המחיצות, והרי ראייה היא ההתקשרות היותר גדולה, התקשרות עצם בעצם.

וכשם שראייה זו פעלה ביטול המחיצה בינו ובין נשיא הדור – הרי זה צריכה לפעול גם ביטול המחיצה שבין עצם נשמתו לכוחותיו הגלויים.

וכל אלו שיודעים אודות סיפור זה, הרי זה שייך אליהם:

עליהם לזכור שהרבי היה מאחורי מחיצות הברזל – בגלל מסירת נפשו בפועל על התורה ומצוותיה, אשר, בתנועה זו של מסירות-נפש בפועל, עמד כל משך זמן נשיאותו.

וזכרון עניין זה צריך לפעול על כל אלו שיש להם שייכות אליו – לעורר את כוח המסירות-נפש ועצם בחינת היחידה שבהם, ולהמשיכה בפנימיות, דהיינו שימשיכו את תנועת המסירות-נפש בחיים היום-יומיים, ויבטלו את כל ה"מחיצות של ברזל" המפסיקות בין העצם להגילויים, שכן, הנהגתו של הרבי באופן זה היא נתינת כוח לכל ההולכים בעקבותיו, שגם הם יוכלו להמשיך את עניין המסירות-נפש בחיי היום-יום.

ועל-ידי המשכת עצם בחינת היחידה שלמעלה מההשתלשלות שבנפש בפנימיות, הרי זה גם כלי להמשכת האור שלמעלה מהשתלשלות בהשתלשלות באופן פנימי – "להווי כרין וכרין", שעניין זה יתגלה בגאולה השלימה העתידה לבוא על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת פינחס, מברכים החודש מנחם-אב ה'תשח"י – בלתי מוגה; יוצא-לאור על-ידי ועד הנחות בלה"ק)